
Atopisk dermatitt eller atopisk eksem?

SPRÅKSPALTEN

PETTER GJERSVIK

petter.gjersvik@medisin.uio.no

Petter Gjersvik er professor i hudsykdommer ved Universitetet i Oslo, medisinsk redaktør i Tidsskriftet og redaktør for Språkspalten.

TOR LANGELAND

Tor Langeland er dr.med. og avtalespesialist i hudsykdommer, Oslo.

Dermatitt er et videre begrep enn eksem. Likevel kan disse ordene i noen sammenhenger brukes som synonymer.

Illustrasjonsfoto: tylim/iStock

Atopisk dermatitt er en kronisk hudsykdom, kjennetegnet av kløende rødt utslett og tørr hud (1). Sykdommen har gjennom årene hatt mange ulike navn, bl.a. prurigo Besnier, fleksuralt eksem, allergisk eksem, konstitusjonelt eksem,

endogent eksem, barneeksem og nevrodermatitt (2). Debatten om hva sykdommen bør kalles, har versert i internasjonal dermatologi i mange tiår.

Begrepet *atopisk dermatitt* ble lansert av Marion Sulzberger (1895–1983) og Fred Wise (1881–1950) i 1933, omtrent et tiår etter at begrepet *atopi* var lansert av Arthur Coca (1875–1959) og Robert Cooke (1880–1960) (3). *Atopi*, som er avledet av *atopos*, gresk for 'ikke på sin plass' (4), ble opprinnelig brukt av Coca og Cooke om straksallergiske reaksjoner. I dag brukes gjerne ordet *atopisk* om personer med (eller med økt risiko for) atopisk dermatitt, astma, allergisk rhinokonjunktivitt og/eller matallergi.

Debatten om sykdommens navn

Forskningen på atopisk dermatitt skjøt for alvor fart først i 1970-årene. Da Jon Hanifin (1939–) og Georg Rajka (1925–2013) (sistnevnte professor ved Rikshospitalet i Oslo) lanserte sine diagnostiske kriterier for sykdommen (5) på den første kongressen om atopisk dermatitt i 1979 var det ingen uenighet om hva sykdommen skulle kalles. Likevel fortsatte mange britiske hudleger å kalle sykdommen for *atopisk eksem* (dvs. *atopic eczema*) i tråd med hva som lenge hadde vært sedvane i Storbritannia. Hos spedbarn brukte mange begrepene *eczema* og *infantile eczema*, ettersom diagnosen atopisk dermatitt kan være vanskelig å stille så tidlig.

I 2004 kom World Allergy Organization med en konsensusrapport der man anbefalte å bruke begrepet *eczema* istedenfor *atopic dermatitis* og *atopic eczema*, og der man skilte mellom atopisk og ikke-atopisk subtype av eksem, dvs. med og uten allergisk sensibilisering (6). Dette arbeidet var et forsøk på å løse et sentralt problem, nemlig sammenhengen mellom allergi og denne sykdommen, astma og rhinokonjunktivitt. Denne terminologien har imidlertid fått lite gjennomslag blant klinikere og forskere.

Ny enighet?

I 2016 publiserte en gruppe ledende forskere en systematisk gjennomgang av rundt 33 000 publikasjoner fra perioden 1945–2016 (3). Denne viste at *atopic dermatitis* var brukt langt oftere i forskningslitteraturen enn både *atopic eczema* og *eczema*, særlig fra sent i 1970-årene. I en spørreundersøkelse blant 77 ledende forskere foretrakk flertallet betegnelsen *atopic dermatitis* (7). De fleste mente likevel at også *atopic eczema* var akseptabelt, men at *eczema* brukt alene om denne sykdommen ikke var det (7). Det ser derfor ut til at det internasjonalt har skjedd en ny harmonisering i nomenklaturen.

Etymologi og morfologi

Dermatitt betegner en inflammatorisk sykdomsprosess i huden. Ordet kommer av gresk *derma*, 'hud', og *-itis*, 'betennelse'. *Dermatitt* er et vidt begrep som omfatter mange tilstander med ulike årsaker, forløp og kliniske uttrykk, bl.a. eksem. Men ordet kan også brukes i en snevrere betydning, dvs. synonymt med eksem. Det er altså ingen betydningsforskjell mellom kontaktdermatitt og kontakteksem.

Det finnes flere former for eksem. Ordet *eksem* kommer fra gresk *ekzema*, som er avledet av *ekzein*, som betyr 'å koke over' (8). Denne betydningen passer godt for et akutt eksematøst utslett, som er kjennetegnet av vesikler (små blemmer) og ødem. Vesikler er imidlertid ikke vanlig ved atopisk dermatitt. Dette taler for at sykdommen heller bør kalles *atopisk dermatitt* enn *atopisk eksem*. Ordet *eksem* brukes mye i vanlig dagligtale, mens termen *dermatitt* nok er ukjent for mange legfolk. Derfor vil nok uttrykket *atopisk eksem* lettere bli forstått, akseptert og brukt av pasienter og pårørende.

Konklusjon

Vi mener at denne sykdommen bør omtales som *atopisk dermatitt* i forskning og forskningspublisering, men at *atopisk eksem* kan være mer naturlig å bruke i populærvitenskapelige fremstillinger og i kommunikasjon med pasienter, foreldre og andre pårørende.

LITTERATUR

1. Weidinger S, Novak N. Atopic dermatitis. Lancet 2016; 387: 1109–22. [PubMed][CrossRef]
2. Bieber T. Why we need a harmonized name for atopic dermatitis/atopic eczema/eczema! Allergy 2016; 71: 1379–80. [PubMed][CrossRef]
3. Kantor R, Thyssen JP, Paller AS et al. Atopic dermatitis, atopic eczema, or eczema? A systematic review, meta-analysis, and recommendation for uniform use of 'atopic dermatitis'. Allergy 2016; 71: 1480–5. [PubMed][CrossRef]
4. Atopisk. I: Det norske akademis ordbok. <https://naob.no/ordbok/atopisk> Lest 29.11.2020.
5. Hanifin JM, Rajka G. Diagnostic features of atopic dermatitis. Acta Derm Venereol (Stockholm) 1980; 92: 44–7.
6. Johansson SG, Bieber T, Dahl R et al. Revised nomenclature for allergy for global use: Report of the Nomenclature Review Committee of the World

Allergy Organization, October 2003. J Allergy Clin Immunol 2004; 113: 832–6. [PubMed][CrossRef]

7. Silverberg JI, Thyssen JP, Paller AS et al. What's in a name? Atopic dermatitis or atopic eczema, but not eczema alone. Allergy 2017; 72: 2026–30. [PubMed][CrossRef]

8. Eksem. I: Det norske akademis ordbok. <https://naob.no/ordbok/eksem>
Lest 29.11.2020.

Publisert: 21. mai 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.20.1008

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 6. februar 2026.